

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
többévi utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség kéziratok visszaadására
vagy megőrzésére nem vállalkozik.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 19.

Már megint dicsekszünk.

(K. Ö.) Pedig igazán nincs okunk rá. No de, ha már más nem dicsér, eldicsekszünk mi magunk, hogy mily üde és friss egészségnek örvendünk, mennyire haladtunk és fejlődöttünk és egyáltalában, hogy semmi bajunk nincsen.

Mindezt pedig abból az alkalomból tesszük, hogy a Rotschild-csoport, mely állami hitelműveletünket finanszírozni szokta, a koronajáradék fenmaradt 50 milliójának részére föntartott opciójogával nem akar élni.

A hivatalos körök is beismerik, hogy a Rotschild-csoportnak ez a magatartása kellemetlenül érintette a magyar pénzügyi köröket. Erre nem voltak elkészülve. Mert joggal fölteheték, hogy az a pénzcsoport, mely a liberális hitelműveletek útján milliókat seprte be, a még mindig liberális Magyarországgal szemben az előzenyesség végső határáig fognak menni.

Csalatkoztak és ez kellemetlenül érintette őket, a mi nagy finánczkapacitásainkat. A mi fölött mi őszintén csodálkozunk. Mert ha nekem, mint magán egyénnek a bankárom felmondja a hitelt, illetőleg újabb hitelt engedélyezni nem akar, az csak azt jelentheti, hogy már nem vagyok neki elég jó. Ebből levonom a konzekvenciákat és vagy beérem a visszautasítással és leszállítom igényeimet, vagy jó barátok segítségével veszem fel a kölcsönt. Az államnál ez másképp van.

Az államnak, ha jó barát garantírozására van szüksége, ez már maga a tönk, a bukás. Mi hála az égnek annyira még nem jutottunk, ámbár a mai gazdálkodás mellett nincs kizárva az, hogy odáig jussunk. Mi még kapunk kölcsönt, csak éppen hogy most nem. Miért nem?

És itt aztán már, ha nevétségessé nem akarunk lenni, csak úgy mint a magán embernek, őszintéknek kell lennünk és nem úgy cselekednünk, mint cselekedtek a hivatalos körök, mikor a refuset megkapták. Az okot nem magukban, hanem másban keresték, nem gondolva meg, hogy mily sok ellenmondásba keveredtek.

Először is azt hozták fel, hogy a pénzcsoport csak aranyjáradékot akart átvenni, a kormány pedig ragaszkodott a koronajáradékhoz. No jó, ez plauzibilis ok. Mert bármennyire is dicsekedjünk azzal, hogy a készfizetések felvételétől csupán egy utolsó elhatározó lépés választ el, az csak dicséretes, hogy ha a valuta rendezésre fentartott aranykészletünket megvédjük a világkereskedelem esélyei ellen. Ha e mellett megmaradunk és kizárólagosan a valuta rendezettségét állítjuk előtérbe, senkinek sem jutott volna eszébe, hogy bennünket szemrehányással illessen.

De mi ezzel az okadatolással nem értük be, hanem elkezdtünk vádaskodni és dicsekedni. Vádaskodtunk, mikor azt mondtuk, hogy a visszautasításnak oka az osztrák parlamenti helyzetben keresendő. Nem lehet tudni, hogy mily kihatással lesznek az osztrák választások

közös kereskedelmi és ipari érdekeinkre és ez a bizonytalanság idegessé teszi a finanszírozó pénzcsoportot. A legjobb akarat mellett is ebből mást nem tudunk kiolvasni, mint azt, hogy a pénz legfeljebb Ausztriával szemben lehet idegessé, mert dacára a gazdasági közösségnek, mi mindig eldicsekedünk azzal, hogy pénzügyileg teljesen függetlenítettük magunkat Ausztriától és a külföldtől, és ime, most bevalljuk, hogy Ausztria belviszonyai miatt nem kapunk pénzt. Vagy akkor, vagy most ámitjuk magunkat.

Az igazság az, hogy mindkét esetben.

Aztán hegyébe még dicsekedni is kezdünk. Hát az mire jó. Hiszen ha az igaz volna, a mivel a liberális irány eldicsekszik, hogy fajban és anyagi erőben hatalmasat gyarapodtunk, akkor az osztrák állapotok dacára is kapnánk pénzt. A fajbéli szaporodás és az extenzív anyagi lét, melyre a liberális hivatkozik, még nem jelenti az életerős fejlődést. Ezt tudja, sőt ő tudja legjobban, a Rotschild-csoport és azért nem adott pénzt. A liberális dicsekvése nem egyéb mint hazabeszélés. Közelednek a választások és talán csak akad gondolkodó liberális Magyarországon, a ki Magyarország hirdetett fényességét majd semmiképp sem tudja összeegyeztetni a kölcsön visszautasításával. Ennek hatását gyengíteni kell, tehát dicsérjük agyba-főbe állapotainkat.

De kit tévesztünk meg vele?

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Életrevaló emberek.

(Burleszk.)

Írta: Flachs Adolf.

Eduárd barátom légy szíves, ne törd magadat ezután Suzanne kisasszonyért. Én már nyolcz nap óta rajongok utána, míg te csak heted napja vagy-bele szerelmes s így nekem több előjogom van a kezére s így el is fogom őt venni feleségül... No de hát lássunk a munkához: 6 tizenhatalt annyi mint 22, 4 ász tizenégy, ez 96, 4 király tizenégy, ez annyi mint: 110, végül macsás... 125... 250... 1250... ehhez hozzáadva 100-at lesz 1350...! Így ni! No van még kedved velem egy pártit játszani?

— Köszönöm Dániel barátom! A 67 parti untig elég volt. Nyakig vagyok a játékkal. Nem kérek belőle többet. Veszteségem hat dollár, megkapod. Ami azonban Suzannet illeti, sajnálatomra e tekintetben már nem lehetek hozzád ilyen udvarias, mert nekem sokkal nagyobb szükségem van a vagyonára, illetve hozománnyára, mint jó magadnak van.

Dodge Dániel szerfelett bosszus arcot vágott ehhez a beszédhez.

— Eduárd pajtás, te egy cseppet sem vagy előzékeny. Látom, hogy kényszerítve leszek neked néminemű kellemetlenségeket okozni.

Pingree Eduárd ur csodálkozó szemeket meresztett barátjára.

— Mit te... te Dániel pajtás... Nekem kellemetlenségeket okozni? Hihetetlen! Egészen hihetetlen!

— Pedig úgy van. Szilárd elhatározásom Suzannet feleségemmé tennem s az esetben, ha te nem engedsz, bármennyire sajnálom is, nem marad más hátra számomra, mint téged keresztül löni. Ez pedig mindkettőnkre nézve igen kínos dolog lenne, nemde?

— Te rád nézve még inkább, mint én rá — egészítette ki Pingree koma — mert akkor közelebbi ismeretségbe jutnál a bírósággal.

— Lári fári! Bizonyítékaim lesznek arra nézve, hogy csupa véletlenségből lyukasztottam ki a testecskédet. Nagyobb baj az, hogy ha az ember elköveti azt az ostobaságot, hogy a legkedvesebb barátját a másvilágra küldi, legalább is hat-nyolcz órai lelkiismeret furdalást érez ezen tette után.

— Ez csakugyan nem lehetetlen, Dániel. Jegyezd meg azonban, hogy az élő akadálnak ledurrantása ilyen esetekben már nem divatos.

— Valóban? Akkor mit tegyünk hát, Eduárd?

— Tudod mi jutott eszembe? Bizonyos vagy te abban, hogy Suzanne kisasszony téged szeret s hogy Madden mama hajlandó lesz állani azokról a pénzes zsákokról, melyeket megboldogult férje-ura gyűjtött össze életében s

ezeknek egyikét-másikát a részedre is átengedné?

Dodge Dániel fölnyínyel, elbizakodottan mosolygott.

— Ebben már egész bizonyos vagyok. Csak annyi bajom volna! Suzanne egyformán szeret mind a kettőnk s feltéve, hogy egyikünk kiesik a sorból, úgy a szíve a másiké lesz. Ellenben Madden mamának csak azzal kell híznie, hogy neki vannak a világon a legformásabb kacsoi, legszebb szemei és a legtakarosabb termete; akkor ő már meg van nyerve és az ember pártjára áll. Nos tehát, határozd el magadat Eduárd, de gyorsan!... Kilenczven másodpercet engedek a gondolkodásra.

Ezzel Dodge elővette óráját s kitette maga elé az asztalra.

Pingree Eduárd megvakarta jobb mutatóujjával a bal füle tövét, balkezevel megdörzsölte a jobb lába bokáját, azután felváltva, hol a jobb, hol a balkezevel orra hegyit tapogatta, miközben mély gondolkodásba merült. Ezalatt a gondolkodási időből eltelt egy perc.

— Dániel barátom — szólalt meg végül a törbe jutott Don Juan — ezennel kijelentem, hogy lemondok a Miss Suzanne Madden hófehér kezéről, de fenntartom magamnak a jogot, hogy ezért te rajtad valamiképp bosszút álljak, természetesen azonban nem revolverrel.

— All right! — mindössze ennyiből állt Dániel Dodge felelete.

A német kancellár-változás.

A kancellár-válság, mint beavatott körökben tudni vélik, nem egyedül Hohenlohe magas korának tulajdonítható. Berlinből táviratozzák, hogy közel járnak a valósághoz, a kik azt állítják, hogy Hohenlohe nem akarta magát azonosítani a császárnak a kínai ügyekben követett agresszív politikájával. Hohenlohe úgy vélekedett, hogy Németország már is nagyon messzire ment és mérséklést ajánlott a császárnak a kínai kérdésben. A császár nem osztotta a kancellár nézetét, mire Hohenlohe lemondott, Hohenlohe különösen a birodalmi gyűléstől tartott és azért sürgette a császárt, hogy utódját még a törvényhozás megnyitása előtt nevezze ki.

Tempora mutantur.

Megalakult városunkban a »Nagyvárad és biharmegyei protestáns jótékonyági egyesület«, s ez új egylettől a protestáns vallási érzés fellángolását várja az alapító nagytekinélyű táblai elnök, *Ritók Zsigmond*.

Örömmel látjuk ezt a mozgalmat, mely úgy látszik végképen kiszorítja a protestánsok közül azon alap dogmájukat, mely a legerősebb gát volt az ősi egyház és a töle elszakadtak között, hogy t. i. a jó cselekedeteknek nincs az üdvre ható értéke, elég a hit.

Ime az idők nagyot változnak s a protestánsok feláldozzák morálissukat a hittanért s belátták a jó cselekedetek értékét, mely nélkül a hit fenn nem marad, mely a megingott hitet is vissza állítani képes, ezen tény által óriási lépést tettek az orthodox katolikus felfogás felé, mely szerint a hit cselekedetek nélkül holt.

Hogy pedig a tulásba vitt, kritikátlan szabad vizsgálódást is mennyire elhibázott dolognak tartják, kitűnik *Pap Zsigmond* helv. hitv. lelkész cikkéből ki így ír:

»Radikális, de szembetűnőleg jogos és igazságos eljárásra van szükségünk. Eppen azért nem habozom kimondani azt a nézetemet, hogy sok tekintetben az aggódó megfigyelés, mint az elhatározás emberei vagyunk.

Sőt tovább megyek és kimondanám, hogy *keresztellessen gyermeket*, a kinek atyja vagy

anyja református, vagy az volt, fel sem veszek az iskolába.

Ha a törvény kényszeríti a szülőket, hogy gyermekeik tanköteles korára állapítsák meg vallási hovatartozandóságát: az egyháznak meg éppen kötelessége, hogy sakramentumait respektáltassa. Nem kellene az ilyen gyermeket elhalás esetén *egyházi temetésben sem részesíteni*; hiszen 6 éves koráig lehet még akár zsidó is! *Nem kellene részesítenünk konfirmálatlan egyént sem egyházi esketésben, sem temelési szertartásban*, (urvacsorájában úgy sem részesültek!) nyomós és igen kivételes okokon kívül. Templomainkat még a pogány előtt is megnyitjuk; de már az éppen *megengedhetetlen*, hogy a felekezeten kívüli vagy annak jelentkezett egyén *fogadtassék el keresztszülőnek*, holott gyülekezeteinkben a keresztszülőséggel az a fogadás jár, hogy árván maradt keresztyermek a vallásos és egyházunkban leendő neveléséről gondoskodnak.

Óhajtandó, hogy ezen kérdéseket az egyházmege statútum által egyöntetűen tisztázza és felülük intézkedjék. Elvégre is tudnunk kell, hogy ki van velünk és ki van ellenünk!?

Ez ugyan nagyon is borsosan felekezeti izű és tulontul radikális beszéd, de szintén összebeismerése annak, hogy a vallás nem fizika, a hol mindenkinek joga van hipotéziseket gyártani, mert hisz az egész fizika hipotéziseken nyugszik.

Ez is egy hatalmas lépés az orthodoxia felé.

Városi közgyűlés.

— II. nap. —

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnap folytatta a jövő évi költségvetés tárgyalását.

Majdnem a második napot is az általános vita töltötte be s úgy 5 óra tájban kezdtek a költségvetés részletes tárgyalásához.

A VII. tételig mentek s töröltek 8450 koronát, ami körülbelül 1 1/2% közköltő emelésnek felel meg. Tehát már csak 9 1/2% közköltő emelésről van szó.

A közgyűlést ma folytatják s valószínűleg törölnek még valamennyi összeget, ami által

még lejjebb száll a tervezett új teher. Egészen elenyészletni a deficitet azonban nem lehet. Valószínűleg 6—8% közköltő emelés lesz.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Guttman József, dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, dr. Konrád Márk, Miskolczy Barnabás, Szokoly Tamás, Schöpllin Ágoston, Beczkay Lajos, ifj. Cser János, Déry János, dr. Grósz Menyhért, dr. Horványi Géza, Mihálovics János, Milibák József, dr. Sarkadi Lajos, Vucskics Gyula, dr. Fridländer Sámuel, Gábel Jakab, dr. Kurländer Ede, dr. Moskovits József, Serényi Gusztáv, Weisz Mór, Balogh Döme, Farkas Izidor, Janky József, Mandel Adolf, Mihály Adolf, dr. Munk Béla, Nyíry György, Steiner M. Albert, dr. Bulyovszky József, Istvánffy István, Szűts Dezső, Lukács Ödön, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Dús László, Tóth Márton, Sztarill János, Busch Dávid, Jablonszky Emil, Ragány János, Nemes Jenő, Szűts István.

A közgyűlés megnyitása után a közgyűlés első napjáról szóló jegyzőkönyvet hitelesítették.

Ami illik.

A jegyzőkönyv hitelesítése után felszólalt dr. *Vucskics* Gyula bizottsági tag. Felszólalása bár szokatlan, de a hála készíti arra a törvényhatóságot, hogy köszönetet mondjon.

Beöthy László főispán kérdést intéz a közgyűlés tagjaihoz, hogy a felszólaló bizottsági tag urnak megengedik-e, hogy indítványát megtegye.

Ezt egyhangulag megengedték.

Dr. *Vucskics* Gyula: Hivatkozik arra a történelmi nevezetességű 3 milliós adományra, a melyet gróf *Pálffy* János főrendiházi tag (Éljenzés) tett a magyar közép osztály megmentésére. A nagy adomány szelleme, (Éljenzés) intenciója hálára kötelezi a nemzetet (Ugy van!) s már több törvényhatóság kifejezte érte köszönetét. Indítványozza, hogy Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága szintén mondjon köszönetet, a nagy adományozónak. (Éljenzés.)

Beöthy László főispán: Az indítványt, mindannyian pártolják, de a törvény előírja, hogy minden indítvány előzetesen írásban adandó be. Ezért azt kéri, hogy az indítványt tüzzék ki a jövő havi közgyűlésre s akkor a polgármester terjesztszen elő jelentést.

Elfogadták.

Dániel Dodge nászutra kelt szép fiatal menyasszonyával, mely kerek hat hónapra volt tervezve. Dodge Suzanne asszony kívánsága volt, hogy minden várost elkerüljenek. A nászutazás úgy történt, hogy faluról-falura mentek s bejárták egész Észak-Amerikát. A vőlegény teljesítette a fiatal asszonyka kívánságát. A megállapodás szerint Dodge Dánielnek hazaérkezéstük után meg kellett volna kapnia a hozományt, mely kerek két millió dollárra rugott s ezen a rengeteg pénzen egy öngyilkossági revolvergyárat alapítani, a melyből kikerülő revolverek fájdalom nélkül oltandják ki az életuntak mécsvilágát a Dániel Dodge-féle rendszer szerint.

Azon idő alatt, míg az ifjú pár nászuton volt és sorra járta a legunalmasabb, legelhagyottabb amerikai falvakat és farmokat, Eduárd Pingree egész kellemesen töltötte idejét Sarah asszony oldala mellett,

Gondos figyelemmel vizsgálta Sarah asszony idomtalan kezét s azt mondta, hogy azok egész pemes formájúak: olykor-olykor végigsimogatta a meglelt matróna terjedelmes kerek hátát és derekát és esküvel bizonyította, hogy Sarah asszony termete és bája tökéletes másolata a milliói Vénusénak, belebele nézett az öreg ideál disznóhoz hasonló beesett szemeibe és nem győzte annak szellemes kifejezését dicsérgetni.

Három héttel utóbb megtörtént az esküvő Pingree Eduárd és Madden Sarah asszony kö-

zött. Egy órával ezelőtt ez utóbbi összes vagyonát — a mi kerek hat millió dollárt tett ki — visszavonhatatlan nászajándékképpen Pingree Eduárdra testálta.

Pingree ez ünnepélyes pillanatban a következő táviratot menesztette:

»Gyere vissza. Madden asszony vagyona oda van!«

Dodge Dániel még az nap este visszaérkezett utjáról a feleségével.

— Mondj Eduárd, hogy lehetett az, — szölt Dániel ur barátjához — hogy az anyósom vagyonát egyszerre elveszthesse?

— Igen egyszerűen, barátom, más kapartotta meg az özvegyi vagyont.

— És ki legyen az, Eduárd?

— Hát én, Dániel.

— Hogy-hogy, Eduárd?

— Csak úgy, hogy feleségül vettem őt, de azon feltétel alatt, hogy vagyonát előbb nekem ajándékozza.

— Brávó Eduárd! De jaj nekem szerencsétlennek! Én Suzannet ki nem állhatom, ő meg tulajdonképpen nem is engem, hanem — mint erről meggyőződtem, — téged szeret igazában. Mondj, mit tegyünk?

— Oh, a dolog igen egyszerű. Én elválok a magam feleségétől, te elvász a magad feleségétől, ez megtörténvén, én elveszem a tulajdon lányomat, te pedig elveszed a saját anyósodat.

Az ármányos yanke ez nap a következő szavakat intézte feleségéhez:

»Édesem, mondani akarok valamit. Ez a szerencsétlen Pingree Eduárd halálosan szerelmes beléd s ha te őt meg nem hallgatod, pont 6 óra 42 perczkor agyonlövni magát. Halála előtt még meglátogatja a gazdátlan macskákat részére alapított intézetet s egyuttal elvállik a feleségétől.

Azután hozzátette: »Mit gondolsz Suzanne, nem tudnál egyszerre három emberi lényt boldoggá tenni azzal, hogy férjhez mennél Eduárdhoz?

— Három embert egy csapásra, ha jól értettem?

— Igen; először Eduárdot, másodszor magadat, harmadszor pedig engemet.

— Hogyan tégedet?

— Hát csak úgy, hogy én, az igazat megvallva, téged sohasem szívelhettelek.«

*

A következő napon két társaság kelt nászutra, mely az egész földgömböt volt megkerülő: Dodge Dániel feleségével, szül. Plumps Sarahval, özv. Moddenné s Pingree ur elvált nejével, korábbi anyósával Nyugatnak, ellenben Pingree Eduárd ur nejével: szül. Madden Suzanne-vel s Dodge ur elvált feleségével, előbb mostoha lányával Keletnek vetik útjukat.

A költségvetés tárgyalása.

Ezután a jövő évi költségvetés általános tárgyalását folytatták.

Balogh Döme helyteleníti, hogy a pénzügyi bizottság a bejelentési hivatal felállítását törölte a költségvetésből. Mert az nincs meg, minden csavargó itt tanyázik. A város szaporodott s a közköltő ezzel arányban nem szaporodott. Más város rendőrsége jobban tudja, hogy ki lakik Nagyváradon. Hivatkozik arra, hogy a bejelentési hivatal jövedelmező is. Volna magán ember, a ki felállítaná a bejelentő hivatalt, de ennek városi intézménynek kell lenni. Mindég felszólalt a költségvetés ellen, mert nincs kellő gazdálkodás és ellenőrzés. (Ugy van.) Mert a tanács iránt nem viseltetik bizalommal, nem fogadja el a budget-et. Nagy volt a törvényhatóság bizalma a tanács iránt, de az visszaélt ezzel. Szerencsés körülmények voltak; kapott a regáleért a város 1,800,000 frtot. Ez oda van. A kaszárnnyák, hidak kölcsönből épültek. De nem csak az 1,800,000 frtot költötték el. Nem tettek egyebet, mint utaztak annak tanulmányozására, hogy mivel lehet még megterhelni a polgárokat. Most már kifogytak ebből, s a közköltőt emelik. A hegy elpusztult s éppen ekkor 8 frt 30 kros borfogyasztási adót vetnek ki. Nem elég az állami százalék, külön átirási százalékot vetettek ki. Bizalommal nem viseltetik a tanács iránt. — Felemlíti a sár és kavics panamát, a 68,000 frt szeszdó bérletnél elvesztett összeget. Ezért a szeszfogyasztásból most alig kapunk kárpótlást. (Közbeküldések: Ugy van!) — Hiba, hogy nincs meg a kellő felelősség. — A közköltő emelésről gondolkozott s tanulmányozta. Arra a tapasztalatra jött, hogy nem kell felemlés. Az igaz, hogy a budget jelen összeállításával mellett nem lehet változtatni. De tud egy forrást. Csak a város közérdeke lebeg szeméi előtt. A sorompó és helypénz előbb 10 év alatt mindég 100,000 frton felől jövedelmeztek évenként. A város pedig fejlődött s e téren visszaesés nincs s mégis nagyot csappant a bevétele e tekintetben a városnak. Reális ellenőrzés, tiszta kezelés mellett most is többet lehetne bevenni. A 2 vashid jövedelmez évi 13 ezer frtot. A sorompóknál és vámoknál 65—70,000 frt a mostani bevétel. A tutajvámnál is a régebbi időben jóval nagyobb volt. S a tanács nem fürkészte, hogy mi e nagy visszaesés oka? Ez nem jó gazdálkodás, ilyen mellett nem lehet a szegény polgárokat közköltő emelést nyomni. Az állam 10 százalékot vesz a miért a város vasuti vámját kezeli. Ezért fel kellene irni, hogy a sok viszontszolgáltat fejében ingyen kezeljék. — A vámkezelést tegyék vissza a gazd. tanácsos kezébe. A mostani rendszer és a kezelők olyan korumpáltak, hogy itt csak egy nyugalmra vonult Dreyfusz: Misuray volt vámfelügyelő segítse. Indítványozza hogy a költségvetést vegyék le a napirendről, hallgassák meg a vámmellenőrző bizottságot s ahhoz képest állítsák össze a költségvetést.

Dr. Moskovits Józsefnek az a meggyőződése, hogy csak keveset lehetne törölni. Ajánlja a városi tanácsnak a legszigorubb takarékoskosságot. Az építkezéseknél ne siessék el a dolgot. Például felhossa az árapasztó csatornát, a mely elhibázott, kidobott pénz. — A külvárosokban nem lehet ugyan színház és városházát építeni, de legalább kövezet és világítás legyen. Évenként 50 ezer koronát földözásra kidobnak, holott egy nagy költséggel az egész várost rendezni lehetne. A hivatalokat is szállítsák le. Elfogadja a költségvetést.

A tanács védője.

Mihelfy Adolf vádaskodásnak tartja a Balogh Döme beszédét. Elfogadja a költségvetést, de az emelésnél azután tovább menni, nem lehet. Ingatlanaiuk túl vannak terhelve, de nem csak a közköltő, hanem a többi más adók. Az államnak kell segíteni, mert ha ez így marad, vége a városok fejlődésének. Most az új országgyűlés előtt fel kell emelni a városoknak a szavukat. Terjeszték ki a tisztviselőkre is a közköltő fizetését s ezzel szemben emeljék az állami tisztviselők fizetését. Engedélyezzenek város fejlesztési adót progressiv rendszerrel. Így boldogulhatnak a városok. Ezeket az irányadók tartásuk állandóan figyelembe s alkalomadtán szólaljon fel a város.

Beczka L. magyarázza az első napon tartott beszédének némely pontját. Élesen kikelt Balogh Döme ellen, hogy a vámok ellen folytonosan vádaskodik. A vámbevételek csökkenését a vásárok esésének tulajdonítja. Kéri, hogy intézkedjék a főispán ur, miszerint ez az évek óta tartó vádaskodás megszűnjék.

A beszéd alatt az elnöklő főispán úgy Beczkayt, mint a közbeszóló Balogot türelemre hívta fel.

Ragány János egyes tételekkel igazolja, hogy magasabb bevételi tételek vannak felvéve. Tehát a fejlődés figyelembe van véve a költségvetésnél. De figyelembe vette a kiadási többleteket is. Felel egyes szónokok beszédére. A pénzügyi helyzet rosszabbodása folytán kedvezőtlenebb feltételekkel lehetett a kölcsönt a színház építésére felvenni, mint mikor a költségvetést csinálták. De a pénzügyi helyzet javulásakor előnyösen lehet konvertálni. 15 év múlva biztosan le lehet a törlesztési összeget szállítani a törlesztési határidő kitolása által. — Balogh Döme vádjai, ha igazak, más forum elbírálása alá esnek. A Misuray idejéből felhozott számadatok, nem tudja, helyesek-e, de a mostani költségvetésben a vámok jövedelmeiként felvett 245,000 korona a természetes fejlődést igazolja. Kéri, hogy tekintettel az ez évben is már látható deficitre, a miáltal a pénztári maradvány nem fog rendelkezésre állani, — a költségvetés tételeit változatlanul fogadják el. Ajánlja a költségvetést.

Dr. Bulyovszky József megjegyzi a Balogh Döme vádjaira, hogy mindég megvizsgálták a panaszokat, jövőre is tegye meg panaszát. Eddig valódi eredmény nem volt, csak fegyelmi vétség s ezek meg lettek törölve.

Menjen jövőre panaszával az ügyészséghez. Bizottsági tagtól nem dukál az ilyen alaptalan vád. Ezeket visszautasítja. — A bejelentési hivatal létesítésére fog módot találni. — A Pecz szabályozás tervének jóváhagyása felsőbb hatóság előtt van.

Milibák József: nincs más hátra, mint közköltő emelés. Sok dolgot könnyelműen megszüavaztak. Sok házat leromboltunk a Városligetért stb. mikor nincs pénz. Gazdálkodjunk jól s akkor a bevétel fedezi a kiadást.

Szokolay Tamás; a mult a bűnös, az új dolgokból csak a Városliget terheli a mostani tanácsot. A multból felemlít egész rengeteg dolgot. Ezeket kell most fizetni, s felemlíteni a közköltőt. Biztosítékot kér, hogy jövőre ne jöjjenek ilyen hibák elő. Takarékoskodjanak (közbe: Színház!) A színház nem hozott adóemelést. Hanem hibák fordultak elő a színház építésénél. Áll a színház; ő is hozzájárult s erre büszke. (Helyeslés.)

Dr. Bulyovszky József garanciát csak úgy vállalhat arra nézve, hogy nem lesz közköltő emelés a jövőben, ha elhatározza a közgyűlés, miként a meglevő készpénzből ezután nem épít semmit a város.

Balogh Döme személyes kérdésben szólalt fel.

Ragány János szintén személyes kérdésben szólal fel s felhívja Balogh Dömét, hogy vádjának egyik súlyos pontját, miszerint 14.000 korona tétel nem számoltatott el, írásban is adja be. (Helyeslés.)

Ezzel az általános vitát befejezték.

A részletes tárgyalás.

A személyzet illetményei 355,720 koronára vannak felvéve.

Beczka Lajos azt kívánja, hogy a pénztári segédtségi állást, mely megüresedett, szüntessék be.

Dr. Friedländer Samu a tényleg betöltött állások dotációjához kéri az összeget megállapítani. 8000 koronát szállítsanak le.

Ragány János: a be nem töltött, de megszavazott állások is fel vannak véve, de ezek helyett díjakok vannak alkalmazva.

Dr. Bulyovszky József: csak akként bocsáthatja el aapidijasokat, ha a megszavazott, de be nem töltött állások betöltésére hatalmazza fel s a választásokat ejtsék meg. Ez hátrányosabb lenne a városra.

Dr. Friedländer Samu fejtegeti, hogy a katonaugyosztálynál is aapidijasok nincsenek kihasználva. A tétel a reális tényre ellentétben van.

Gábel Jakab visszaemlékezik, hogy kimondták, miként az újonnan szervezett állások betöltését időről-időre határozzák el. Ha ezek helyett apidijasokat alkalmaz a tanács, ez a közgyűlés kijátszása. Terhelve nincsenek a tisztviselők. Egyszerre azonban nem lehet leszállítani a létszámot s ezért nem 8, hanem csak 6 ezer koronát indítványoz törölni.

Ragány János: A közg. gyakornokok állása azért nincsen betöltve, mert nincs rá pályázó. Ezek helyett a közgyűlés engedélyezett apidijasokat. A többi apidijasokat sem lehet egyszerre elbocsátani, mert szükség van rájuk. A felvett összeg megszüavazását kéri.

Mihelfy Adolf nem helyesli, hogy 1 számított helyett 2 díjakot alkalmaznak. 4450 koronát kér törölni.

A többség a tanács javaslatát elvetette s a Mihelfy indítványához képest 4450 koronát töröltek a felvett összegből.

A ruházat, kövezet létesítése és a Nagypiacz fentartására felvett összeget elfogadták.

A mázsaházaknál alkalmazottak **élelmezési díjaira** felvett 1200 korona összegnél többen felszólaltak, de ez összeget is elfogadták.

Az **egészségügy** rovatnál a járványkórházra, gyógyszerekre felvett összeget ellenzi dr. Friedländer Samu, mert ezen összegek az állam által fedezendőek, mivel fizetünk külön 3 százalék betegápolási adót.

Ragány János válaszol, hogy a bevételek között 2000 korona visszatérítés van felvéve, a mit az államtól remélnék.

A Gyermekkórházra felvett 4000 korona tételénél dr. Bulyovszky József polgármester kijelentette, hogy erre nem lesz szükség, törölhető, mert ezt az állam viseli. (Helyeslés.)

Bordé Ferencz nem tartja a 4000 koronát törölhetőnek.

Dr. Bulyovszky József felvilágosítással szolgál, hogy nyilvános jellegű lesz a gyermekkórház s így nem lesz szükség a 4000 koronára. A 4000 koronát törölték, a többi egészségügyi tételt elfogadták.

Az idő előrehaladván, egy negyed 7 órakor a főispán a közgyűlést berekesztette.

A tárgyalást ma, szombaton d. u. 8 órakor folytatják.

Festetich és a vidéki színészet.

A vidéki színészet országos felügyelője végre előállott eddigi felügyeletének eredményével. Ez az eredmény egy hatalmas emlékirat, melynek legérdekesebb útjása az, hogy a vidéki színészetet is §-okba, rendszabályokba, osztályokba, kategóriákba akarja foglalni.

Ugy látszik, már csakugyan lehetetlenné válik Magyarországon valamit bürokratizmus nélkül elképzelni.

Festetich ur úgy gondolja a vidéki színészet fejlődését előmozdítani, ha szépen beleszólja őket egy általa feltalált rendszerbe. Volna pedig szerinte négy város, a hol színészet állandóan működne, azonfelül volna 4 első- és 14 másodrendű színikerület a következő beosztás szerint:

A) Állandósított városok:

1. Kolozsvár.
2. Pozsony.
3. Arad.
4. Kassa.

B) I-ső rendű szinikerületek:

1. Temesvár, Buda.
2. Debreczen, Máramaros-Sziget.
3. Szeged, Hódmezővásárhely, Békés-Gyula.
4. Nagyváradi, Nyiregyháza, Szarvas.

C) II-od rendű szinikerületek:

1. Marosvásárhely, Deés, Déva, Nagy-Szeben, Brassó és Gyulafehérvár.
2. Sopron, Győr, Pápa, Komárom.
3. Pécs, Kaposvár, Mohács, Nagy-Kanizsa.
4. Székesfehérvár, Szombathely, Veszprém, Siófok, Füred, Zalaegerszeg, Kőszeg.
5. Nyitra, Besztercebánya, Trencsén, Nagy-Szombat, Léva, Aranyos-Maróth, Pöstyén, Érsekújvár, Nagy-Surány.
6. Zombor, Nagybecskerek, Békés-Csaba, Nagy-Kikinda, Szentés.
7. Szabadka, Baja, Ujvidék, Zenta.
8. Kecskemét, Szolnok, Abony, Nagy-Körös, Fegyverhaza.
9. Losoncz, Zólyom, Körmöczbánya, Selmeczbánya, L.-Szt.-Miklós, Turóc-Szt.-Márton, Alsó-Kubin, Szilács, Balassagyarmat.
10. (Szepességi kerület) Eperjes, Bártfa, Lőcse, Igló, Késmárk, Kis-Szeben, Rozsnyó, Rimaszombat, Dobsina.
11. Munkács, Ungvár, S.-A.-Ujhely, Beregszász, Nagy-Szőllős, Kisvárd, Tokaj.
12. Miskolc, Eger, Gyöngyös, Jászberény.
13. Szatmár, Nagy-Károly, Nagy-Bánya, Zilah, Szilágy-Somlyó.
14. Lugos, Versecz, Fehértemplom, Makó, Orsova, Herkulesfürdő, Pancsova, Orosháza.

Azaz összesen 22 szinikerület. E mellett adnak még engedélyt 5, esetleg 6 kisebb szintársulatnak is, melyek továbbra is felkereshetik a kisebb helyeket, természetesen a kerületekbe beosztott helyek elkerülésével.

Először is ez a beosztás önkényes, másodszor rossz, harmadszor keresztül nem vihető.

A felügyelő ur azt gondolja, őt a vidéki színészet papájának küldték ki, hogy tegyen és gondolkodjék helyettük atyai hatalommal. Papai hajlamának azzal enged tért a nyilvánulásra, hogy szépen felosztja a szintársulatok közt Magyarországot, nehogy hajba kapjanak. No már tisztelet a jó szándéknak, de talán a színigazgatók jobban meg tudják választani, hova menjenek társulataikkal, mint Festetich gróf, hasonlóképp a városok is majd csak ki tudják szemelni ezentúl is a nekik való szintársulatot.

S azt hisszük, ebbeli jogaikról sem a városok, sem az igazgatók semmiféle felügyelő kedvéért lemondani nem fognak. Ezért tartjuk a javaslatot keresztülvihetetlennek.

S még ha legalább volna benne logika! De azt csakugyan nem értjük, miért lehetne a színészetet csak a felsorolt négy városban állandósítani. Nézetünk szerint egész évi állandósított színészetet csak a főváros bír el, legfeljebb még Szeged és talán Kolozsvár; ezért mindenféle állandósítást eleve szerencsétlen eszmének tartunk. De ha már a felemlített négy városban állandósulna a színészet, akkor azok közé legalább is éppen olyan joggal sorakozhatnék Szeged, Debreczen és Nagyváradi, esetleg még Pécs is.

Hanem persze a felügyelő ur ezek közül a városok közül fölötte keveset szerencsételtet magas megjelenésével s a hová betoppant, ott is csak a páholyokból „felügyelt” sikerrel.

Tessék belemélyedni a vidéki színészet tanulmányozásába s akkor alapos javaslatot előterjeszteni, — ha ugyan ilyesmire egyáltalán szükség van.

Szerintünk semmiféle javaslatra e téren szükség nincs. Tenni kell valamit pénzügyi téren, de nem íveket teleírni összekapkodott, za-

varos javaslatokkal. S ha még ezt a javaslatot rá találják kényszeríteni a vidéki színészetre...

Szóval, ha már kinevezték Festetichet a vidéki színészet országos felügyelőjévé, tegyék jóvá ezt a baklövést azzal, hogy mentse fel állásától minél előbb s fizetését — ha már nagyon fölösleges az a pénz az államkincstárban — adják oda szubvenció fejében pl. a nagyváradi színháznak!

Az erdélyi autonomiáról.

Az erdélyi katolikus status igazgató tanácsa a f. hó 26-án Kolozsvárt jubileumi fényes ünnepséggel kapcsolatosan tartandó statusgyűléshez készített évi jelentésében érdekes vallomást tesz az erdélyi autonomiáról mely mivel a sokáig vajdó magyar országos katolikus autonómia is tanulságos vonatkozással bír, a jelentés ide vágó részét közöljük:

Mélyen tisztelt Statusgyűlés!

Jelentésünket 1899—1900. évi működésünkről a m. t. statusgyűlés elé terjesztve felemlítjük, hogy működésünk most is az eddigi irányban, a gyakorlat által már kipróbált úton, a fennálló szabályok szem előtt tartásával azon szellemben mozgott, a mely autonomiánknak életet adott, a mely működésében ősi idők óta vezette s azt mint eleven organismust fenntartja.

Elmondhatjuk, hogy a mi autonomiánk nem elmélet, hanem gyakorlat, megteremtve az élet szükségleteit, belenőve egyházi életünkbe, azzal nem is összeforrvá, mint valami idegen ültetmény, hanem abból nőve, fejlődve, mint annak szervi hajtása nyerve azon fejlődési alakot, a melyben munkásságát most folytatja.

Autonomiánk egész feladata egyházunk szolgálata, a mely szolgálatát igyekszik mindig minden félrenézés nélkül hiven teljesíteni. Ott áll mindenkor a Püspök oldala mellett, támogatja őt mindenben a miben segítségül hívja; sőt munkál ott is, a hová a Püspök az egyházmegye nagy terjedelme mellett a lelkekben való nagy elfoglaltsága miatt nem ér el.

Mondhatni, hogy ha ősi autonomiánk a régi időkben fenntartotta az egyházi életet, védelmezte az egyházat és visszavívta annak szabadságát úgy, hogy az autonómia nélkül nálunk katolikus egyház ma alig volna: mai autonomiánk egyházi életünknek sok irányú fejlett működésében nélkülözhetlen kormányzási szerv. Mi nem vitatkozunk sem Püspök, sem mi azon, hogy mi tartozik az autonómia jogkörébe, hogy meddig terjed a Püspök és meddig az autonómia hatásköre, mert mi az autonómiát a Püspöktől nem akarjuk elválasztani, mi az autonómiát Püspök nélkül képtelenségnek tartjuk. Mi Püspökünkkel egységre, az ő vezetése alatt szolgáljuk egyházunk ügyeit. A mi autonomiánk közreműködés Püspökünkkel egyházunk érdekeire. Azért mondjuk, hogy a mi autonomiánk élő autonómia; nem theoria, hanem praxis — az élet praxisa. Nálunk az autonomicus érzés résztvenni egyházi ügyeink intézésében mindenképp áthat, a ki hozzánk tartozónak vallja magát. Ennek egyik legáldásosabb megnyilatkozása a kegyes alapítványok — Istennek hála! — évről-évre növekedő száma.

És nem csupán csak a nagy státusban van ez így, hanem így van minden egyes egyházközség helyi autonómiájában is, honnan az autonomicus érzék még táplálékot nyer és erősöbbsülést.

Ilyen a mi autonomiánk. És azok részéről, a kik azt ismerik, elismerésben is részesül.

Jól esik itt utalnunk azon hivatkozásokra, a mik az országos autonómiai congressusi tárgyalások sorrendjén autonomiánkra történtek. Váradi bíboros püspöke, Dr. Schlauch Ö Eminenciája a congressuson elmondott beszédében egyenesen fölvetette a kérdést, hogy nem lehetne-e az erdélyi autonómiát kiterjeszteni egész Magyarországra?

Az országos congresszus 12-es albizottságának elnöke, Gr. Szapáry Gyula Ö Nagyméltósága megkeresett, hogy közöljük, hogy minő terjedelmű az erdélyi autonómia hatásköre úgy az alapok és alapítványok, mint az egész iskola és nevelésügy tekintetében; és különösen közöljük nem csak az írott jogforrásokat egész teljességükben, hanem a törvényes jogászokások és joggyakorlaton nyugvó hatáskör terjedelmét és körét is.

Mi a megkeresésnek természetesen készséggel tettünk eleget. Föltűnő lehet azonban, hogy a magyarországi róm. kath. autonómiát szervező congresszus részéről még csak most kezdik tanulmányozni a mi évszázadok óta meglevő őrségi autonómiánkat. No, de a fő az, hogy ismerjenek és vegyék hasznunkat, a menyiben hasznunkat kívánják venni; mi a legnagyobb örömmel tőlünk telhetőleg igyekezzünk szolgálatot tenni a szent ügynek — mindnyájunk közös szent ügyének.

A tanárvizsgáló-bizottság kinevezése.

A Budapesti Közlöny mai száma közli, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, az 1883. évi XXX. t.-cikk 60. §-a alapján, a budapesti középiskolai tanárvizsgáló-bizottsághoz az 1900/901. tanév kezdetétől számítandó öt évre alelnökké Entz Géza dr. műegyetemi ny. r. tanárt és Hofer Károly czimz. főigazgatót és budapesti V. ker. főreáliskolai igazgatót, tagokká pedig kinevezte:

I. A magyar nyelvre és irodalomra: a) Badics Ferencz dr., Beöthy Zsolt dr. tud. egyetemi ny. r. tanárt, Négyesi László dr. tud. egyetemi magántanárt; b) a magyar irodalomra: Gyulai Pál dr. tud. egyetemi ny. r. tanárt; c) a magyar nyelvészetre: Simonyi Zsigmond dr. tud. egyetemi ny. r. tanárt, Szinnyei József tud. egyetemi ny. r. tanárt.

II. A classica philológiára: Bartal Antal, Fiók Károly dr., Hegedüs István dr., P. Thewrewk Emil dr., Pecz Vilmos dr.

III. A német nyelvre és irodalomra: Heinrich Gusztáv dr., Petz Gedeon dr.

IV. A francia nyelvre és irodalomra: Becher F. Ágost dr., Hofer Károly dr.

V. Más nyelvekre: Asbóth Oszkár és Cioján János.

VI. A történelemre: Ballagi Aladár, Békefi Remig, Lánchy Gyula, Marczali Henrik, Hampel József dr., Cherven Flóris dr.

VII. A földrajzra: Kövesligethy Radó dr., Lóczy Lajos dr., Platz Bonifác dr.

VIII. A mennyiségtanra: Beke Manó dr., König Gyula dr., Rados Gusztáv dr., Scholtz Ágoston dr., Suták József dr.

IX. Az ábrázoló geometriára: Fölser István, Tóttössy Béla.

X. A kísérleti és elméleti természettanra: Eötvös Lóránd báró dr., Frölich Izidor dr., Schuller Alajos, Wittmann Ferencz.

XI. A chemiára: Illosvay Lajos dr., Than Károly dr., Wartha Vincze dr.

XII. A természetrajzra: Entz Géza dr., Mágóssi Dietz Sándor dr., Klein Gyula, Koch Antal dr., Krenner József dr., Schmidt Sándor dr.

XIII. A paedagógiára és philosophiára: Bokor József dr., Finánczy Ernő dr., Alexander Bernát dr., Medveczky Frigyes dr., Pauer Imre dr.

TÁJÉKOZTATO.

Okt. 20. A Tanítók Körének közgyűlése.

Okt. 23. A Sebes-Körözs-társulat választmányi ülése d. e. 10 órakor és közgyűlés d. u. 3 órakor.

UJDONSAGOK.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

* **A király Gödöllőn.** Ő Felsége két nap óta nem hagyta el a gödöllői kastélyt s egész idejét fontos államügyek elintézésével, különösen a novemberi előléptetések elintézésével, töltötte. A király környezete azonban a zimankós, esős idő dacára tegnap is nagy vadászatot rendezett a nagykirályi erdősségben. A vadászon részt vettek Lipót és György herczegek Ferdinánd toskánai nagyherczeg. Az udvari személyzetén kívül ott volt *Sélley* Sándor miniszteri tanácsos, országos rendőrfőnök. Az udvar kora reggel hajtattott ki négyes fogatokon az erdőhöz s onnan csak a szürkületkor tért vissza a kastélyba. — A király az eddigi megállapodások szerint e hó 26-án elutazik Gödöllőről Bécsbe.

* **Az orvosegylet működése.** A Biharmegyei orvos, gyógyszerész és természettudományi egylet a most lefolyt egyleti évben is derekas működést fejtett ki. Ezt nem csak azok tudják, akik figyelemmel kísérik ezen kiváló tudományos egyesület munkásságát, hanem élénk tárja az a becses tartalmu füzet is, s mely az Orvosi hetilap különlenyomataként jelent meg. Tartalmazza az egylet tagjainak névsorát s az összes szaküléseknek s az azokon tartott előadások és betegbemutatók leírását. A füzet igen tanulságos a szakértőknek.

* **Uj dandárparancsnok.** Ő Felsége *Bárá Taxis* Józsefet az 5-ik honvédhuszárezred ezredesét a 2-ik lovasdandár parancsnokává nevezte ki.

* **A női kereskedelmi tanfolyam.** A válás ügyi miniszter tervbe vette, hogy a vidéki városokban beszünteti a női kereskedelmi tanfolyamokat. Nagyváradon látjuk, hogy milyen hasznos szolgálatot tett eddig is ez a tanfolyam s ezért örömmel értesült a közönség arról, hogy *Sipos* Orbán kir. tanfelügyelőnek ügybuzgó közbenjárása a nagyvárad tanfolyamot továbbra is engedélyezte. Nagyvárad város közönsége elhatározta, hogy a tanfolyamot a közséigi ipar iskolával kapcsolatosan fogja felállítani. Ezen határozatát a törvényhatóságnak jóváhagyta a belügyminiszter.

* **Vendetta.** Bihartordán évekkal ezelőtt *Bakó* Kálmán megkéselte Györgyöt, a ki azonban kiheverte sebeit s később természetes halállal meghalt, mielőtt megtámadóján bosszút állhatott volna. Ez a kötelesség két fiára szállt, a kik lesbe állottak és Bakót úgy összeszurkálták, hogy halálos sebekkel borítva maradt az uton.

* **Az Ur ítél.** A napokban a brünni törvényszék előtt Siegesthor dr. ügyvéd egy gyilkossággal vádolt embert védett nagy tüzzel és lelkes védőbeszédét ezzel fejezte be: — Oly erős a hitem a vádlott ártatlanságában, hogy kívánom az Urtól: sujtson le büntető kezével ezen a helyen, ha mégis bűnös a vádlott! E szók után szívéhez kapott az ügyvéd és végigterült a padlón. Mire odarohantak hozzá, már meg volt halva. Szívszélhűdés ölte meg. A bírák Isten ítéletének vették a szörnyű esetet s a vádlottat elítélték, de ez felebbezett.

* Iskolában.

Tanító: Ha a vasat szabadban hagyjuk, mi történik vele?

Fiu: Megrozsdásodik.

Tanító: Helyes: Hát az arannyal?

Fiu: Azt — azt ellopják.

* **A hatóság figyelme.** A városi hatóság szíves figyelmebe ajánljuk Várad-Olasziban a Széles-utcán áthaladó vízvezető ároknak kitarakíttatását már csak azért is, mert attól félünk, hogy a beállott nyirkos hűvös idő mellett ez is fokozza az ugynevezett »Réten« az iskolás gyermekek között szaporodó betegülések számát.

* **A katonai élelmezési raktár helye.** Nagyvárad városától a katonai kincstár 7550 négyszögöl területet vásárolt 15100 korona összegért katonai élelmezési raktár céljaira. A közgyűlésnek a telek eladására vonatkozó határozatát a belügyminiszter jóváhagyta.

* **Különös párbajfeltétel** Különös párbajmulatságon nevetnek most egy kis városban az emberek. Minthogy nagyon megkértek rá, a helyet nem áruljuk el, nehogy a község »lovagias« hírnök csorba essék. — Az ottani vékony dongájú tanító valami csekélységen összeveszett a természetes polgármesterrel. A segédek kardpárbajt nem mertek megállapítani, mert nyilvánvaló volt, hogy az óriás természetű, kővér polgármester a vézna kis tanítócskát felapítja. Kimondták tehát, hogy legyen pisztolypárbaj. A felek már csatákészen farkasszemét néztek egymással, a mikor a polgármesternek eszébe jutott valami. — Uraim, — ugymond a segédeknek — az nem igazság, hogy én ezzel a nagy testemmel szembe álljak B. urral. Ő könnyen belém talál, míg az én golyóm biztosan mellette fűtyül el, olyan vékony az istenadta tanítócska. Hanem mondok valamit. Tessék az én testemből krétával megrajzolni egy olyan darabot, mint a tanító ur. S mondják ki, hogy csak oda szabad a tanítónak lönie. Ha mellette talál a golyó: az érvénytelen. A segédek nevettek, a felek nevettek és ez a boldog kacaj véget vetett a lovagias ügynek. A két vérszomjas ellenfél kibékült.

* **A nemzetközi diákszövetség magyar osztályának küldöttsége** *Ludvigh* Rezső szövetségi elnök, *Zsembery* István főkonzul ma tisztelegtek *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszternél megköszönve ama jóindulatát, melyben a párisi diákkongresszusra kiküldött magyar ifjakat részesítette. Ezuttal beleegyezését kérték ahhoz, hogy a nemzetközi diákkongresszus 1902-ben Budapesten jöjjön össze. A miniszter ebben helyeselte az eszmét és megígérte, hogy beható tanulmányozás tárgyává teszi, tekintettel a hozzáfűződő más kérdésekre, végre szíves kézszerítással búcsuzott a küldöttség tagjaitól.

* **Tisza Kálmán affairje.** A képviselőház tegnap előtti ülésén egy kis összeütközés folyt le *Tisza* Kálmán és *Pichler* Győző közt. Tudniillik az öreg Tisza a miniszteri szoba felé igyekszik, Pichler már régebben ott áll és vigyáz a házára — s a vén generalis neki talált menni a nagyeremnyű ifju honatyának. Kölcsönös »pardon« fejezte be a nagy jelenetet. Régen, a fény, a pompa és hatalom korszakában történt az, hogy Tisza Kálmán a kocsijába szállva, véletlenül meglökte *Csanády* Sándort. — Ne lökdösődjön az ur! — mondá a vén szittya nagy felgerjedésében. Csanády még haragudhatott az öreg obsitásra, az új nemzedék már meg sem érzi az ő lökését. Hogy elgyengült, már az a hosszú kar, a mely valamikor a haza történelmét terelte új irányba erős lökéseivel.

* A bolond másik fele.

A rendőrbiztos nagyban írja az adatokat a polgármesteri jelentéshez, amikor megszólal a telefon csöngetője. Dühösen megy a biztos a telefonhoz.

— Halló? Ki beszél?

— A vasuti rendőrség.

— Mit akarnak?

— Kérem, egy félbolond érkezett a vonaton, mit csináljunk vele?

— Várják meg, míg a másik fele is megérkezik! kiáltja be a telefonba nagy határozottsággal a munkájában megzavart biztos.

* **A főhadnagyból lett ezigányprimás.** — Lapunkban megemlékeztünk már arról, hogy *Zöldy* Jánosnak, a regényes hajlamú főhadnagynak, a ki a tisztí bejtot hegedűvel cserélte föl, az illetékes hadtestparancsnoksága megtil-

totta, hogy addig nyilvános helyen muzsikáljon, míg a lemondását el nem fogadták.

A leköszönés elfogadását a hivatalos lap tegnapi száma közli, melyet szószerint itt adunk:

A m. kir. honvédelmi miniszter *Zöldy* János trencsényi 15. honvéd gyalogezredbeli főhadnagynak tisztí rendfokozatáról kért leköszönését elfogadta.

Most már tehát szabad lesz a volt főhadnagynak kedve szerint muzsikálni,

* **Két levelezőlap odisszeája.** Egyik fővárosi lap szerkesztőségébe tegnap két levelezőlapot, vittek be, a melynek kelte és postabélyegei szinte hihetetlen színben tűntek föl a mi postánk tüneményeszerű lassúságát. Mindkét levelezőlapot Budapesten adták föl és Budapestre szől. Mindkettőt még 1892-ben, tehát nyolcz esztendővel ezelőtt adták föl. Visszaérkezett pedig a földadóhoz (minthogy a címzett nem fogadta el) 1900. október 13-án, a postabélyeg világos tanúsága szerint. Tehát nyolcz teljes esztendeig vándorolt a két lap a post. Budapestről Budapestre. Legkomikusabb a dologban az, hogy a földadónak 8 fillér büntetéspénzt is kellett fizetnie, minthogy a postabélyeg időközben érvénytelenné vált.

A váradi vár története.

(Második előszó egy kis munkához.)

(Folytatás.)

Pethő munkája különösen említi, hogy a magyarok nyelvét a babiloni torony építéskor hozták forgalomba, hogy magyar nyelven tanították őseinket az apostolok, kik Scythia eme nyelvét is jól beszélték.

A sokféle Isten eme földjén volt divatban a »Magyarok Istene« elnevezés, mely az ideköltözés után ezer éven át költők, vezérek s a nép ajakán ma is él, mint be nem bizonyítható, de el sem avulható hitágazat.

A nagyváradi vár és a város történetét a legtöbb író Szent László korával kezdi. Pedig hát Szent István király erdélyi hadjárata alkalmából Nagyváradon s valószínűen a mai Püspök-fürdőben időzött és annak emléke a Heővizi apátság, melyet ő alapított (? Szerk.)

Dús László t. barátom első kidomborodó évszáma az:

1095. a mikor Kálmán király eltemetteti Nagyváradon László királyt: és annak trónját elfoglalja.

1100-ban csodatételek történnek Szent László sirja fölött. E sir fölött hamisan esküdni a megátalkodott perlekedő sem mer. — Emelkedik a királyi sir tekintélye, annyira, hogy főurak, királyok mind ide zarándokolnak esküt tenni.

1103-ban kinevezik első nagyváradi püspökké I. *Sixtus*-t, a kit Kálmán király küldött ide Eztergomból.

Második püspök volt *Walther*, ki egy szegény nemes vitéz és a vár hatalmas kapitánya között felmerült *paizslopás* ügyben Szent László csodatételére bízva, megtartotta az első *Istenítéletet*, melyből a várkapitány *holtan* került ki, a szegény nemes ifju pedig *épen* távozott, a paizsszal.

1130-ban telepíti *II. István* király a *premontrei* rendet a vízvezeteki *vízartó* közelében eső dombra, a mai *Gyurkovics*-féle szőlőbe. Az ott található dombot néhai *Bölönyi* Sándor ur parancsából készíttettem, ama földből, melyet a premontreiek első templomának keresésekor ki kellett ásatni, hogy az alapfalakat megtaláljuk.

1134-ben, *Felicián* esztergomi érsek primás Nagyváradon, az ország főbb papjaival zsinatot tart.

1134-ben a *Johanniták* lovagrendje telepedik meg Nagyvárad közelében. Telephelyök a mai *Szent János* község.

Vata püspök a *Miskolczy*-családból születik *Elvin* püspök pedig *Both* Bihar m. főispán fia volt. *Micskén* született.

III. Béla király alatt igen megsaporodik Nagyváradon az *istenítételek* száma. A pápa követeit küld ide, a kik tanúságot tegyenek és meggyőződjenek, hogy nincsen-e *csalárdaság, hamisság* a

László király sirjánál történt események hírében?

1192-ben László királyt, a pápa a szentek közé sorozza. III. Béla király *Dénes* nevű szobrát biz meg, hogy a nagy királyhoz méltó *avatalt* faragjon. Nagy ünnepélyességek közt kiemelik az Aranyos-bástyában nyugovó királyi holttestet. Biborpalástba öltöztetik. Gazdagon aranyozott koporsóba helyezik. Drága arany koronát tesznek fejére. Kezébe arany királyi pálcát adnak. A koporsót nagy ünnepélyek közt, melyen III. Béla király, a királynő, az ország fő nemesei, a nép ezrei jelen vannak, a diszes *avatalra* helyezik.

1196-ban *Imre* király Nagyváradra jött és a váradi egyházat gazdag ajándékokkal látta el.

1242-ben *Benedek* váradi püspök a *ta-tárok* közeleltének hírére a *Sajó* melletti táborba indul. Utjában egy tatár csapatot lever. Egy erősebb tatár csapat meg ötet kergeti vissza Nagyváradra. Itt belátta, hogy az ellenállás lehetetlen és sikertelen. A szent László ereklyéket magához véve, Nyugat felé menekült. Szent László fejét, mely külön temetett el, mindenestre magával vitte, mert az ma is a győri székesegyházban van. Az egész testtel, paláttal, koronával, királyi pálcával, mi történt? ennek nyomát még nem találtam meg.

1242-ben tört *Kádán* tatár vezér Nagyváradra. A várost felégette, kirabolta. Ostromszerek érkezéseig a közeli Püspök-fürdőben keresett gyógyulást. Én nem tartom lehetetlennek, hogy a p-szentmártoni álló csontvázak a Kádán tatár vezér itt időzésének fájdamat kellett, elporló tanui.

A tatárok visszavonulása alkalmakor elmenekült a várból *Rogérius* nevű történetíró, nagyváradi kanonok. Kádán visszatér. A bástyák közötti gyengébb falat lerontja, felégeti a várat, a tornyot és templomot az odamenekülő népre gyújtva, őket ott sütteti meg.

(Folyt. köv.)

Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő *táv-irataink* szólnak:

Egy város elfoglalása.

Páris, október 19. (Saját tud. távir.) A Havas-ügynökség jelenti Pekingből tegnapi kelettel: Megerősítik, hogy a francia csapatok e hó 15-én visszafoglalták Pao-tingfut. Voyron tábornok ide érkezett és a francia csapatok lobogóit a császári palota udvarán állította fel. Waldersee gróf Pekingbe érkezése következtében Voyron tábornok elhatározta, hogy pekingi tartózkodását új utasítások megérkezéséig meghosszabbítja.

A bankok bukása.

London, okt. 19. (Saját tud. távirata.) A Reuter-ügynökség jelenti Sanghaiból tegnapi kelettel: Két kínai bank az észak-kínai zavarások következtében csődbe jutott. A két bank kötelezettségei körülbelül egy millió taelre rugnak. Más bankok is pénzzavarban vannak. Egy kínai bank igazgatója öngyilkosságot követett el. Külföldi kereskedők nem vallottak kárt. Attól tartanak, hogy a darabáruk elárverezésénél a helyzet nyomás fog gyakorolni az árakra, de a mai eladások kielégítőek voltak.

Békejavaslat.

Washington, október 11. (Saját tud. távir.) Conger amerikai követ megtáviratozta ide bizonyos javaslatok tartalmát, a melyeket Li-Hung-Csang tett a kínai kormány nevében s a melyeknek a békétárgyalások alapjául kellene szolgálniuk. Conger táviratát mind-egyedíg nem hozták nyilvánosságra. Hay külügyminiszter egy óra hosszat tanácskozott Mac Kinley elnökkel s azután hosszasan konferált Vuting-faig kínai követtel.

Hírek a török portáról.

Konstantinápoly, okt. 19. (Saj. tud. távir.) Ugy német, mint török részről hivatalosan kijelentik, hogy az angol forrásból származó hír, hogy a szultán egy vörös tengeri szigetet kőszénállomáslá engedett át Németországnak, alaptalan. A porta ilyen értelmű táviratot küldött londoni megkövetének. — A szultán Vilma németalföldi királynőnek eljegyzése alkalmából üdvözlő táviratot küldött.

Kártérítés a keresztényeknek.

Hongkong, okt. 19. (Saj. tud. távir.) Kantoni jelentések szerint az ottani európaiak között nagy a felháborodás a miatt, hogy a kínai csapatok meggyalázták az európaiak sirjait. Az angol konzul lépéseket készül tenni a bűnösök megbüntetése végett. A keresztények ellen irányuló zavargások, a melyek néhány napig tartottak, ismét megszűntek. Hír szerint a kínai hivatalnokok hajlandók kártérítést fizetni az elpusztított keresztény kápolnákért.

EGYESÜLETEK

A Tanítók körének közgyűlése.

Meghívás. A nagyváradi Tanítók köre f. évi október hó 20-án azaz ma, szombaton d. u. 6 órakor a kör helyiségében (Nagypiacz-tér, közs. polg. fiúiskola épület 10. ajtó.) közgyűlést tartja.

Midőn erről a körnek mélyen tisztelt tagjait ez uton is értesíteni szerencsém van, tisztelettel kérem, hogy a körnek e jelzett közgyűlésén teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1900. okt. 19.

Stark Gyula,
elnök.

Vidéki kiskereskedő körök. A kiskereskedők társulata, mely tudvalevőleg nemcsak a nagyváradi, de a biharmegyei kis kereskedők érdekeit is képviseli, most igen praktikus és ügyes újítást hozott be. Azokon a vidéki helyeken ugyanis, ahol legalább 15—20 tag van, *vidéki köröket* létesít, melyek saját ügyeiket önállóan intézik, de a társulatokkal összefüggésben vannak. A jövő héten már két ilyen kör alakul meg, egyik *Belényesen*, a másik *Vaskón*. A társulat részéről e megalakuláson dr. *Adorján Ármán* titkár és több tag vesz részt. A vármegye más helyein is dolgoznak már s hamar több vidéki kör is fog még alakulni.

Igazságszolgáltatás.

Pórulljárt vigécz. *Dezső* Mikuláj parasztgazdának Ósibenolajmalma van, melyet a múlt esztendőben gőzgéppel szeretett volna ellátni. Tudomást vett erről *Galgó Gábor* halusdi tanító, a ki az Első Magyar Gépgyár egyik ügynökével, *Halász Ödön* kolozsvári lakossal ismeretségben volt, s irt neki, hogy nézzen el erre Ósi fele, hátha nyélbe lehetne ütni ezt az ügyletet. *Halász Ödön* csakugyan el is jött Ósibe *Dezső* Mikulájhoz, s minden áron üzletet akart vele kötni, daczára annak, hogy az kijelentette, hogy még most nem szándékozik a gépet megrendelni. Az ügynök azonban azt mondta, hogy ez nem baj, csak írjon alá egy papírost. A mit ez meg is tett. A papíros pedig egy kitöltetlen adás-vételi szerződés volt. Az idő mult, gép nem jött, de jött egy irás a mely jelentette, hogy 2800 frtot bekebeleztek *Dezső* Mikuláj malmára földjére, és azután jött még egy másik irás, a mely váltó kereset volt. A szorongatott ember felkereste *Poyndár* Miklós élesdi ügyvédet, s megmutatta neki az írást. Az ügyvéd utána nézett a dolognak s ki-

tűnt, hogy *Dezső* nem irt váltót alá, hanem az aláírás hamisítva van. Erre aztán feljelentették az ügynököt csalásért és okirathamisításért. A váradi kir. törvényszék büntető tanácsa tegnap tárgyalta az ügyet *Nagy József* kir. törvényszéki bíró elnöklésével. A bíróság *Halász Ödönt* magánokirathamisítás bűntettében bűnösnek mondta ki, *3 hónapi fogházra* és 465 frt perköltség megfizetésére ítélte. Erdekes megjegyezni, hogy a vádlott védője, dr. *Frid* Sándor budapesti ügyvéd a tárgyalás folyamán *hat semmiségi* panaszt nyújtott be.

Az ítéletet mind az ügyész, mind a vádlott megfellebbezték.

A föltámadt feleség. Csányi István péceli vasuti őr 1874-ben esküdött meg Pásztor Erzsébettel. Hét évig együtt élt vele Pásztón, azután megunta, elhagyta és hosszas bolyongás után Pécelen telepedett le. Ott senki sem ismerte, legényembernek tartotta mindenki s ő maga mélységesen hallgatott hitveséről, főleg akkor, a mikor megismerkedett egy Buth Julianna nevű leányzóval, a ki a legnagyobb mértékben megnyerte tetszését. Csányi nem sokat habozott, megkérte szíve második választottjának kezét s 1896. nyarán polgári házasságra lépett vele. De bármily csöndben tartották is meg a lakodalmat, Pásztor Erzsébet az első feleség, tudomást szerzett róla s büntető feljelentést tett a férje ellen. Így került Csányi uram bigámia miatt a pestvidéki törvényszék elé.

— Hogy cselekedhetett ilyen dolgot Csányi? kérdezte tőle az elnök.

— Ugy hirtelen magam sem tudom nagy jó uram; de úgy rémlett mindig, hogy rég meghalt az első feleségem. Sokszor meg is sirattam és máig is azt hiszem föltámadott.

A bíróság, miután Pásztor Erzsébet határozottan kijelentette, hogy soha esze ágában sem volt meghalni, Csányi Istvánt kettős házasság miatt egy évi börtönrre ítélte el. A tábla az ítéletet 6 hónapra szállította le, mit ma a kir. kuria IV. büntető tanácsa Pichler bíró előadása alapján helyben hagyott.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Szombaton: Görög rabszolga.

Vasárnap: A cigány.

Hétfőn: Kuruczfurang. (Népszínmű először.)

A görög rabszolga.

Ez kell Nagyváradnak.

Igy hangzott azok bírálata, a kik a tegnapelőtti félig telt házra gondoltak s látták tegnap telve az egész színházat. Operett és mindig csak operett.

Különösen hódít nemcsak Nagyváradon, de úgy látszik mindenütt az új angol táncz-operett, melyben a zene úgy szólván háttérbe szorul a koreografia mögött. Voltaképp biz ez az izlésnek nem nagy haladása, sőt ellenkezőleg. A tisztán zenés drámai műveket mindinkább kiszorították az eddigi operettek, könnyű zenével, közben néhány burleszk ötlettel; ezeknek pedig veszélyes ellenfele az új angol táncz-operett, mely megtartja a burleszk komikumot, a zenei részt lehetőleg egyszerűsíti, szinte az egyhangúságig s a helyett szinpadra viszi a lábak költészetét, a legraffináltabb tánczokat. A lélek és a fül helyett egyedül a szemre kíván hatni.

Mint érdekes válfaj a figyelmet és partolást megérdemli ez is; de hogy *csak ez* csálja a közönséget színházba, azt nem lehet dicsérőleg felemlíteni.

Már pedig annyit előre látunk, hogy ha az igazgató telt házat akar, csak írja ki *Sidney* Jones valamelyik operettjét és elérte célját.

A görög rabszolga sem esemény mint zene; igazi dallamos részletek jobbra csak a

második felvonásban vannak: Aspásia dala az arany szigetről és Dioméd rabszolgadala; ezek mellett még említést érdemel az első felvonásból Aspásia és Dioméd kettőse s a harmadikból Aspásia dala. Még ezeken is valami ködös szürkeséget érzünk, a többi annál elmosódottabb.

Mint ezek is mutatják, az első énekszerep s ezzel a sikernek nem a lábtól függő része Aspásia kezébe azaz torkába van letéve. Ez a letéteményes tegnap *Forrai Ferike* volt, az est hősnője. Minden tekintetben igen sikerült alakítást adott. Kedves, behizelgő hangjával ügyesen tud bánni, nem feszíti túl, de teljesen kikapázza, a mellett biztos hangvétele van. Ő kapta a legtöbb tapsot s nem volt felvonás, amelyben több énekszámát meg ne ujjázták volna. Tánca nem kevésbé tetszett; könnyedén, diszkrétül s mégis vidáman tánczolt. Kapott virágot is, mint az természetes.

Tánczban hasonló sikert ért el *Lányi Edit* is (Iricz), a ki nagy mester abban, hogyan tudja hangja kis terjedelmét pajkos jókedvvel álcázni. Talán még kedvesebb is így, kis hanggal, de hatalmas bohém temperamentummal — és avval a kápráztató lila gazeöltönyvel. Ő is kapott tapsot bőven, virágot is.

Érdeklődéssel vártuk egy új, kezdő művésznőnek, *Parlaghy Klotildnak* a fellépését (Antonia) s a rokonszenves fogadtatás után, melyben részesült, csak azt kérjük: Hát aztán miért trémázott olyan kegyetlenül? Szinpadra termett szép alakja van, a mi már fél sikert jelent; van tehetsége is a szinpadhoz, csak több fesztelenség, több önbizalom, több bátorság! Akkor biztos szép sikerre lehet kilátása. Most a második felvonás végén kitapsolták.

Helyi vonatkozású és legtöbbször sikerült élczek *Szilágyi Dezsőtől* (Heliodorus) és *Füredi Józseftől* (Marcus Pomponius) pattantak ki. Mind a kettő megnyerte a közönség tetszését s még több jó komikus alakítást várunk tőlük. Ebbe úgy látjuk Szilágyi az erősebb, míg Füredi az énekbe biztosabb.

De azért nem szükséges ám, hogy mindenki rögtönözzen élczeket!

Pintér Imre (Diomed) jól játszott, de bizonytalanul énekelt. Szép volt *Forrai Ferikével* énekelt kettőse; a görög rabszolga dalát másodsor jobban énekelte, mint először.

Kisebb szerepben jó volt *Deési Alfréd*.

A kar jól énekelt s nagy fényvel volt öltözve; éppen azért ebből a fényből több juthatott volna az első felvonás kezdetén a kar közepén álló kardalosnő vállai köré, mert hát az esztetika csak esztetika az angol táncz-operetben is.

Föltétlen dicséret illeti a tánczok pompás betanításáért *Bérczyné Horváth Irmát*; az este sikerének nagy része az ő fáradságának érdeme. Ha már az új operetben első helyre jött a táncz, illő, hogy a balletmestert emeljük ki az ügyes betanításért először; aztán jön a zenekar és a karmester, a kik szintén derék munkát végeztek.

A világitás hatása pompás volt, de nem használták mindenütt a kellő erejű és színű fényt, néhol meg lekéstek vele.

Végeredmény: kasszadarab.

K. A.

IRODALOM.

„Jézus legsz. Szive nagy képes naptára az 1901. évre.”

Ezt a címet viseli az a csinos kiviteltű, gazdag tartalmu naptár, melyet az egyházmegyei könyvnyomda Szombathelyen a napokban közrebocsátott. Egy keretbe foglalható diszes színnyomatu kép azt a jelenetet tünteti fel, mikor az isteni Üdvözítő isteni Szívét boldog Alacoque Margitnak kinyilatkoztatja. A szöveg között pedig 45 igen jól sikerült aczélmetszeti képben gyönyörködhetünk. Változatos tartalma a következő: 1. Csillagászati rész naplójegyzetekkel. 2. A fel-séges uralkodó ház. 3. Kor- és egyházi számítás. 4. A szerkesztő üdvözlő szavai. 5. Jézus szent Szívéhez. Költemény. Irta: dr. Tóth József. 6. Jézus szentséges Szive iránt való ájtatosságról. Irta: Tauber Sándor. 7. Róma négy főtemploma. Irta: dr. Tóth József. 8. A római katakombákról. Irta: dr. Tóth József. 9. A prágai kis Jézus tisztetete. Irta P. Soós István karmelita rendű házfőnök. 10. Az isteni Szív és 13-ik Leó pápa. 11. Willfänger József, kínai magyar hittérítő. Irta: Illés Ferencz, szombathelyi kanonok. 12. A 16-ik század nevezetesebb eseményei. Összeállította: Historicus. 13. A kath. egyház egyetemes zsinatai. Összeállította: Historicus. 14. A vak ló. Elbeszélés. Irta: Kincs István. 15. A párisi világkiállításról. Irta: Peregrinus. 16. A transzváli és kínai háború. 17. Allamfők az Európán kívül fekvő országokban. 18. Európa államai és fejedelmei. 19. Bélyeg-illeték. 20. Közjegyzői díjszabályzat. 21. Ügyvédi díjszabás. 22. Ércpénz összehasonlító táblázat. 23. Kamatszámítási táblázat. 24. Adomtatár. 25. Nénapok jegyzéke betűrendben. 26. Vásárok jegyzéke. 27. Hirdetések.

A naptár ára a lehető legmérsékeltebb. Egy példány 30 kr., azaz 60 fillér! Kapható minden könyvkereskedésben és az egyházmegyei nyomdában Szombathelyen. Megvételre és terjesztésre legmelegebben ajánlhatjuk olvasóinknak ezt a szép és diszes tartalmu naptárt!

TAVIRATOK.

Az igazságügyi bizottság ülése.

Budapest, okt. 19. (Saját tud. táv.) Az igazságügyi bizottság ülésén *Engelmayer* elnökölt. Az előadó, *Szilágyi* a főhercegi javaslatot ellogadásra ajánlja, mire *Polónyi* közbekiáltott, hogy hol van a nyilatkozat aláírása? *Szell* erre kijelentette, hogy hozzájárul ahhoz, hogy a nyilatkozat után aláírás vétessék fel. *Győry* Elek a nyilatkozat egyes kifejezéseit aggályosnak tartja, és ezért az ország törvényei közzé nem lehet czikke-lyezni. *Polónyi* azt mondta, hogy küzd a javaslat ellen, mert ez a nőágon való dinasztia örökre lehetetlenné teszi.

Barabás Béla a törvényjavaslatot merényletnek tartja az ősi alkotmány ellen. A javaslat ellen tiltakozik, s ha a ház azt eltalálná fogadni, ő soha érvényesnek nem fogja elismerni. *Szell* Kálmán válaszolt a kifogásokra, mely után a tárgyalás folytatását az elnök holnap öt órára tűzte ki.

Erzsébet ház felavatás.

Budapest, okt. 19. (Saj. tud. táv.) A nagypénteki református társaság által emelt Erzsébet-ház ünnepélyes felavatása ma volt. — A szép ünnepélyen jelen volt a király képviselőiben *Szell* Kálmán, továbbá *Hegedüs* és *Darányi* miniszterek. A király képviselőjét *Hegedüs* Sándorné üdvözlötte. A mintaszerűen berendezett szeretetházban 60 gyermek fér el.

Vonatösszeütközés.

Páris, október 19. (Saját tud. táv.) Ma délelőtt a Concorde pályaudvar közelében a városi vasutnak két vonata összeütközött. Tizenöt ember megsebesült, köztük hárman súlyosan.

Felrobbantott hajó.

Budapest, okt. 19. (Saját tud. táv.) Tegnap éjjel Mitrovicza közelében a Dunán felrobbantották *Brukner* Jakab gabonával megrakott hajóját. A robbantást a munkások csinálták bosszúból, mivel *Brukner* megtagadta nekik az napra a bérük kifizetését. A hajó darabokra törtött a gabona elsüllyedt. A kormányos, *Preiner* Márton, *Sindler* és *Pataký* matrózok meghaltak. A csendőrök több munkást letartóztattak.

Letartóztatott cseh politikus.

Prága, okt. 19. (Saj. tud. táv.) *Hotvitz* községben az ottani cseh politikai klub elnöke dr. *Erban* is résztvett a katonai szemlén, s midőn a vezető százados a doktori czim elhagyásával szólította jelentkezésre, nem jelentkezett. A másodszori felhíváskor sem jelentkezvén letartóztatták, de kénytelenek voltak szabadon bocsájtani, mivel a tömeg fenyegetőleg lépett föl.

A búr szabadság vége.

London, október 19. (Saj. tud. táv.) *Roberts* lord legújabb üzenete szerint a háború vége csak januárra várható és addig ő maga sem térhet vissza Angliába. A búrok újabb tevékenysége nagy elkedvetlenedést okoz az egész országnak. A »Birmingham Post« szerint *Mafeking* körül csak úgy hemzsegnek búr őrszolgák, úgy, hogy a városon kívül este nem mernek sétálni.

Lelőtt bányamunkások.

Zágráb, okt. 19. (Saját tud. táv.) Verőczen a Ferdinánd bányában a horvátok *Havlicsek* mérnökre igen nehezteltek s megtámadták. A csendőrség közbe lépett, de a horvátok nem akartak engedni. Ekkor a csendőrök fegyvereikhez nyultak. *Nyolczan meghaltak*, négyen súlyosan megsebesültek. Az áldozatokat a bányagazgatóság temettette el. A vizsgálóbíró 12 munkást letartóztatott, mind olyanokat, kik a mozgalom élén állottak.

A pestis.

Glasgow okt. 19. (Saj. tudósítónk távirata.) Husz pestisben megbetegedett közül 6 kigyógyult, a többi meghalt.

KOZGAZDASAG.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, okt. 19.

Buza októberre	—	—	—	—	—	7.45
Buza júniusra	—	—	—	—	—	7.89
Tengeri	—	—	—	—	—	5.08
Rozs okt.	—	—	—	—	—	7.04
Zab okt.	—	—	—	—	—	5.48
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—	—

Értéktőzsde.

Budapest, okt. 19.

Oszttrák hitel	—	—	—	—	—	647.50
Magyar hitel	—	—	—	—	—	647.

Allamvasut — — — — —	643 25
Rimamurányi — — — — —	508,50
Magyar jelzalog — — — — —	425.—
Salgótarjáni — — — — —	—
Wagon-kölcsön — — — — —	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. okt. 19-én.

Magyar aranyjárdék 4% — — — — —	94 60
Magyar koronajárdék — — — — —	90.05
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2% — — — — —	99 50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2% — — — — —	98.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból — — — — —	96 50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4% — — — — —	90.—
Italmerési jog megváltási kötvény — — — — —	98.50
Horvát-szlavónföldterhermentesítési kötvény — — — — —	92.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön — — — — —	163.—

Tiszaszabályozás szept. sorsjegyek kölcsön — — — — —	188.—
Osztrák járdék papírban — — — — —	96 75
Osztrák járdék ezüstben — — — — —	96 75
Osztrák járdék aranyban — — — — —	95.—
Osztrák korona járdék — — — — —	97.15
Osztrák államsorsjegyek — — — — —	181.50
Osztrák magyar bankrészevény — — — — —	17 02
Magyar hitelbankrészevény — — — — —	646 50
Osztrák hitelintézet részevény — — — — —	643 —
Párisi vista — — — — —	96 05
20 frankos arany (Napoleon d'or) — — — — —	19.25
Németbirodalmi márka — — — — —	117 90
London vista — — — — —	241.40
20 márkás arany — — — — —	23.60

A szerkesztőség által.

Dr. VUCKICS GYULA.

Belépési felhívás

a „Polgári takaré- és segély-szövetkezet”

VI-ik évtársulatába.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet” 1901 január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1903. év végeig tart. — Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoskosságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, a mennyiben a tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések dacára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyereség osztalékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 4% részét 6%-os kamattal mellet minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai cheque-lapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1901 január 3-tól kezdődő 6-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz. a.) mielőbb jelentkezni szíveskedjenek.

Nagyvárad, 1900 október hó.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet” igazgatósága.

A 6-ik évtársulat befizetési napjai:

Hétfő délután . . . 3—5-ig,

Csütörtök délután 3—5-ig.

A szövetkezetnek ez időszerint több mint 2000 tagja van, 41.000 üzletrészzel.

Kugler (Gerbeaud) sütemények és cukorkák egyedüli raktára

Külön
női terem

Szinházi bor- és sörcsarnok.

Megnyitattott 1900. október 14-én

Külön
társasági termék

A nagyérdemű közönség b. tudomására hozzuk, hogy a

szinházi bor- és sörcsarnokot

költséget nem kimélt fénytel és a legnagyobb kényelemnek megfelelően rendeztük be, hol naponta a legmesszebb menő igényeknek megfelelő élelmi cikkek kaphatók.

Nevezetesen mindennemű góthai és braunschweigi felvágottak, prágai sódar, debreczeni és más legjobb minőségű kolbászok, conservek, pástetomok, kül- és belföldi sajtok, tea-vaj, nemes faj gyümölcsök.

Továbbá tiszta, kiváló faj

B O R O K,

magyar és francia pezsgők, cognac, likörök stb. stb.

Külön villásreggeli étkek.

Fényesen berendezett NŐI ÉTKEZŐ TEREM. — Elfogadunk megrendeléseket ESTÉLYEKRE, úgy helyiségünkben, mint az étkeket házhoz szállítva legizlésebb kiállítással.

Kiváló tisztelettel

A szinházi bor- és sörcsarnok kezelősege.

Folytonosan friss csapolású korona-sör.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám.

Művek,

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi

és egyéb

hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,

levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,

báti meghívók,

tánczrendek, étlapok,

naplók,

palaczkfeliratok,

névjegyek,

gyászlapok

stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.